

1. ЗВЕДЕНИЙ ІНДЕКС ВИРОБНИЦТВА ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ ЗА ОСНОВНИМИ ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (ЗІВ¹)

ГОЛОВНЕ

Підсумки року свідчать, що вітчизняна економіка гідно витримала виклики коронакризи, які постали перед нею у 2020 році. А таких було не мало.

Так, швидке поширення по всьому світу пандемії COVID-19 спровокувало глобальне сповільнення економічної активності, коливання на традиційних для українського експорту сировинних ринках та тишу в небі (значні обмеження на авіа сполучення у всьому світі). Це поєдналося:

з негативними наслідками вимушених карантинних обмежень в середині країни,

з впливом погодних катаклізмів, що значно нашкодили отриманню чергового рекордного врожаю,

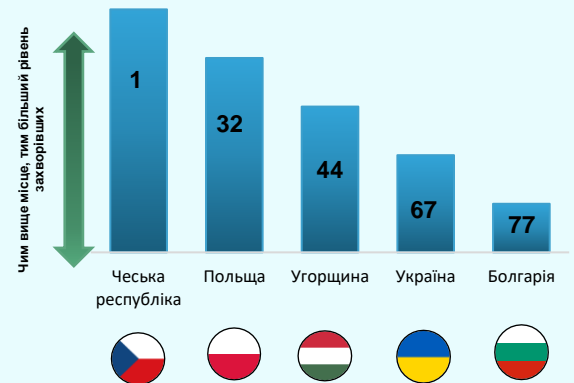
з тривалою інвестиційною паузою, що стала однією з ключових особливостей прояву коронакризи на тлі глобальної невизначеності та мінливості ситуації.

Життя на паузі для усього світу виявилось складнішим ніж здавалося, а невизначеність пов'язана з перебігом хвороби, строками завершення та її наслідками, підсилена депресивними настроями в суспільстві, змушували Уряди різних країн приймати швидкі рішення та подекуди впроваджувати досить жорсткі карантинні обмеження – і Україна не є виключенням.

Загалом 2020 рік можна поділити на два етапи:

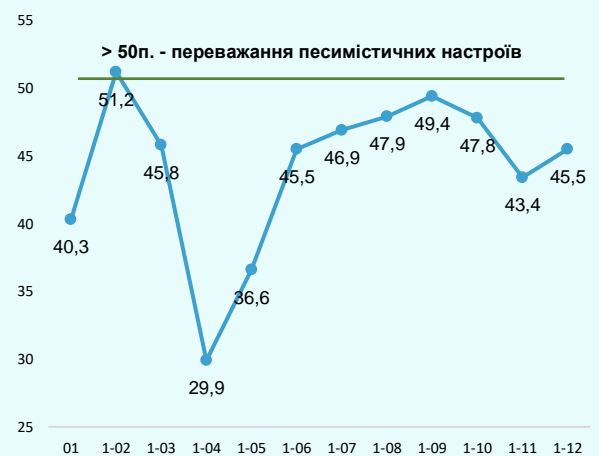
Перший – значного падіння – період високої невизначеності щодо небезпеки захворювання та формування на цьому тлі панічних настроїв, коли до дії зовнішнього чинника глобального падіння попиту і цін на світових ринках сировинних товарів додався вплив введення (з метою недопущення масового інфікування) жорстких обмежувальних заходів (з 12.03.2020) і режиму надзвичайної ситуації по всій території України (з 25.03.2020), що плавно змістилося на квітень. Саме у квітні спостерігалось найбільше переважання песимістичних настроїв, свідченням чого стало значне погіршення індексу ділових очікувань, що становив 29,9 п. (порівняно з 40,3 п. у січні та 45,5 п. у грудні 2020р.). Більш за все карантинні обмеження негативно вплинули на розвиток галузей, які передбачають або допускають скупчення великої кількості людей в одному приміщенні,

Рис.1.1 Місце України серед держав-членів Всесвітньої організації охорони здоров'я (194 країни) по поширенню COVID-19, місце* (відповідно до показника за останні 14 днів на 100 тис населення, дані станом на 15.01.2021)

Джерело. Міністерство охорони здоров'я України

Рис.1.2 Індекс ділових очікувань у 2020 році, пунктів

Джерело. Національний банк України

¹ Зведений індекс виробництва товарів та послуг за основними видами економічної діяльності (ЗІВ) відображає динаміку діяльності виробничої сфери національної економіки у відповідному періоді. ЗІВ розраховується на базі звітних даних по індексах фізичного обсягу виробництва ВЕД "Сільське господарство", ВЕД "Промисловість", ВЕД "Будівництво", ВЕД "Транспорт" та ВЕД "Оптова та роздрібна торгівля". Зважаючи на те, що виробнича сфера в обсязі ВВП займає близько 55%, ЗІВ має тісний кореляційний зв'язок з динамікою ВВП. Тому, оціночний показник ВВП розраховується, виходячи з ретроспективної кореляційної залежності між ЗІВ та ВВП.

або їх тривале спілкування і працю на небезпечній, з точки зору зараження, відстані. Крім іншого, суттєвий вплив на ряд галузей мало також зниження попиту на продукцію і послуги не першої необхідності та обмеження міграції. Як наслідок, стрімке падіння виробничої сфери спостерігалось до червня, коли ЗІВ мав максимальне по року зменшення – мінус 7,7%.

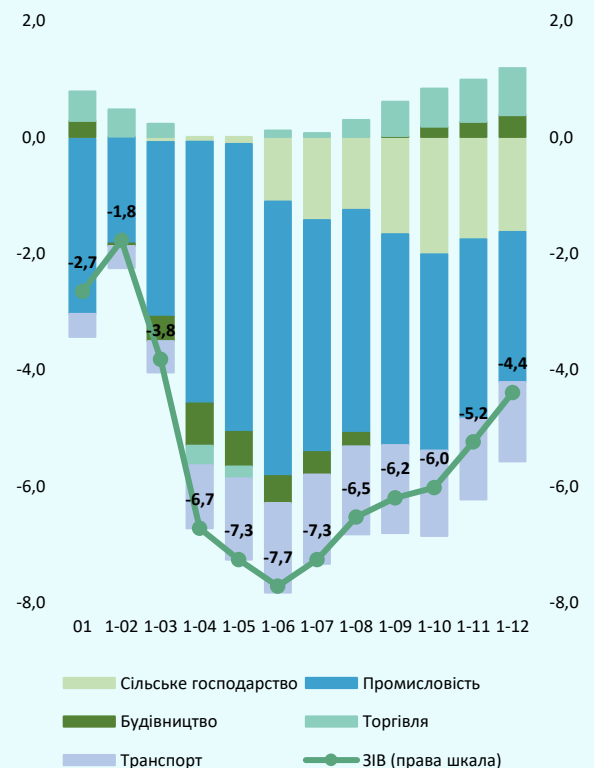
Другий – період набуття першого досвіду боротьби із захворюванням та наслідками локдаунів для економіки, що характеризувався певною пристосованістю та стабілізацією ситуації, пом'якшенням карантинних обмежень. Поширювалась практика впровадження заходів, спрямованих на пом'якшення негативних наслідків впливу пандемії COVID-19 шляхом підтримки населення та бізнесу (зокрема, реалізація Держпрограми стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, розширення програми «Доступні кредити 5-7-9%», виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності у розмірі 50% середньої заробітної плати під час протидії COVID-19, запровадження протягом року ряду інших заходів в частині встановлення тимчасових особливостей оподаткування та адміністрування податків тощо).

Державна підтримка економіки, а також пом'якшення карантинних обмежень в середині країни, стали тими факторами, які дозволили економіці перейти до поступового економічного відновлення, хоча динаміка галузей і була нерівномірною. Результатом цього стало поступове **зменшення глибини падіння та отримання ЗІВ за підсумком року на рівні мінус 4,4%.** З урахуванням такої оцінки ЗІВ за підсумком року **скорочення обсягів ВВП** Мінекономіки орієнтовно оцінює **на рівні 4,2% (п/п), що навіть краще ніж прогнозувалось раніше (падіння на 4,8%).**

Якщо аналізувати характер розвитку економіки України з точки зору галузевих змін, то слід зазначити, що у відповідь на пандемію COVID-19 відбулись суттєві зміни у діяльності виробничої сфери внаслідок наступних особливостей.

По-перше, мобільний перехід підприємств на нові форми організації робочих процесів (дистанційного/надомного режиму роботи та навчання) створював підвищений попит на нові цифрові послуги та надання вже існуючих послуг в цифровому форматі, у т.ч. ведення торгівлі та бізнесу.

Рис.1.3 Зміна ЗІВ, % до відповідного періоду попереднього року (права шкала) та внески до нього основних ВЕД, відсоткових пунктів (ліва шкала)

Джерело. Розрахунки Мінекономіки на базі даних Держстату

Ключові показники	Річна зміна, %			
	2017	2018	2019	2020
Промисловість	1,1	3,0	-0,5	-5,2
Будівництво	26,4	8,6	23,6	4,0
Сільське господарство	-2,2	8,2	1,4	-11,5
Торгівля	3,9	4,6	3,2	4,7 ²
Транспорт	3,6	1,5	3,1	-14,2 ²
ЗІВ ¹	2,8	4,3	2,6	-4,4
ВВП	2,5	3,4	3,2	-4,2

По-друге, пандемія вплинула на вподобання та пріоритетність у побутовому, офісному житті та потребах бізнесу, що відповідно відобразилося на споживанні (зокрема, зниження попиту на продукцію і послуги не першої необхідності), та, як наслідок, на виробництві.

По-третє, важливу роль зіграла підтримка з боку держави, зокрема пріоритетність розподілу бюджетних коштів на користь забезпечення медичних потреб, відбудову транспортної та соціальної інфраструктури.

Як наслідок, позитивну динаміку діяльності продемонстрували:

внутрішня торгівля в умовах стимулювання споживчого попиту (зростання реальної заробітної плати з урахуванням підвищення мінімальної заробітної плати, та підтримки з боку держави у вигляді одноразових матеріальних допомог), швидкої адаптації сектору через перехід до інтернет-торгівлі;

будівництво на тлі реалізації проєкту «Велике будівництво» в умовах стабільної підтримки з боку держави.

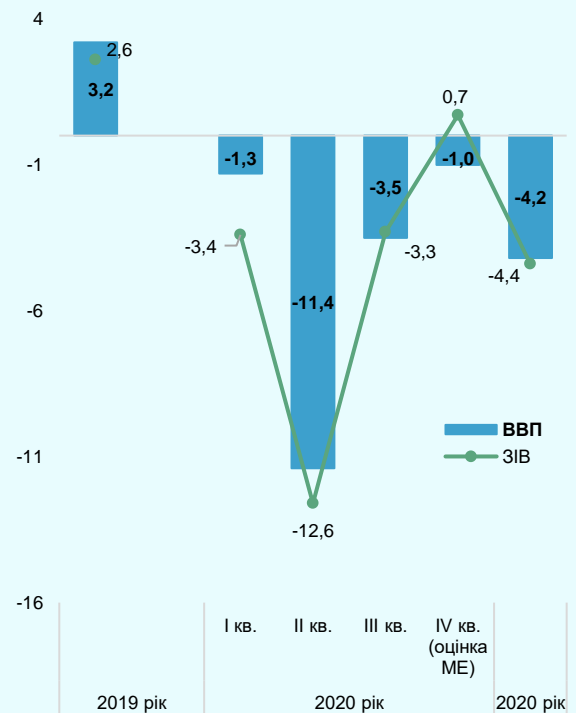
Негативні результати за підсумком року продемонстрували:

транспорт, який найбільше серед інших ВЕД відчув вплив карантинних обмежень. В даній сфері падіння темпів випуску було найглибшим серед інших ВЕД на тлі штучного чинника, що обумовив отримання за підсумком року критичного падіння у сфері пасажирських перевезень, якого не спостерігалось за всі роки статистичних спостережень;

види економічної діяльності, пов'язані із наданням населенню **індивідуальних, туристичних послуг, послуг громадського харчування та тимчасового розміщування**, а також **послуг у сфері мистецтва, спорту, розваг та відпочинку** внаслідок фактичної заборони їх діяльності під час локдауну та збереження суттєвих обмежень в період пом'якшення карантину;

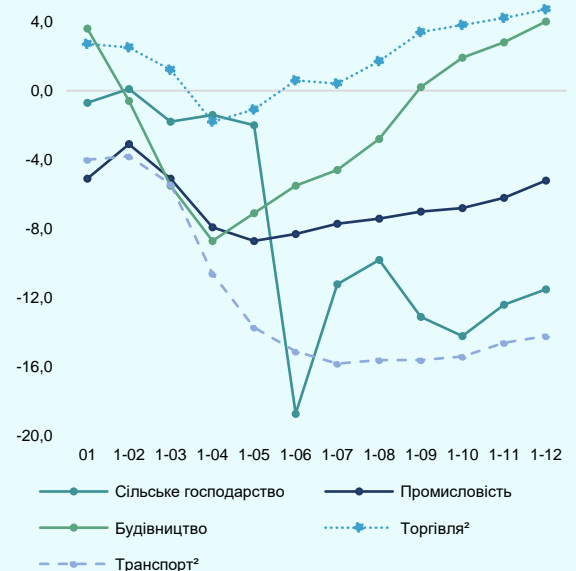
промисловості, яка в цілому сформувала практично половину падіння ВВП у 2020 році. Як і в кризах попередніх років, 2020 рік супроводжувався зниженням економічної активності у світі, запровадженням

Рис.1.4 ЗІВ та ВВП, зміна, % до відповідного періоду попереднього року

Джерело. Дані Держстат, розрахунки Мінекономіки

Рис.1.5 Динаміка основних ВЕД у 2020 році, зміна, кумулятивно, % до відповідного періоду попереднього року

Джерело. Дані Держстат, розрахунки Мінекономіки

протекціоністських заходів та інвестиційною паузою, що відповідно і позначилося на результатах діяльності;

сільське господарство, яке меншою мірою, ніж більшість інших ВЕД, відчувало вплив пандемічного фактору, проте зіткнулося з викликом погодних умов, що позначилося на отриманні нижчого за минулорічний врожай пізніх с/г культур.

Водночас, вперше в історії під час кризи банківський сектор не став фактором посилення економічної нестабільності, а навпаки, виступив підтримкою для економічних агентів (зокрема, кроки з реструктуризації кредитів позичальникам, які зазнали тимчасових фінансових труднощів через пов'язані з пандемією обмеження).

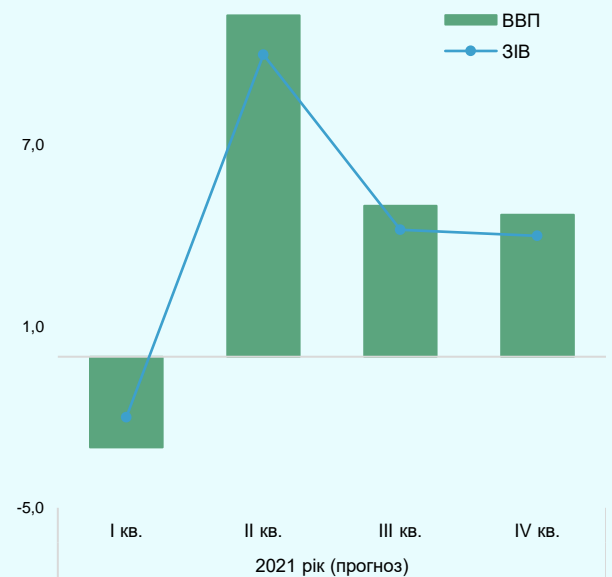
Довідково. За даними НБУ у 2020р. банківський сектор залишався високоприбутковим завдяки стійкості операційних прибутків та відсутності значних кредитних втрат. Так, чистий прибуток банків сягав понад 43 млрд грн (у 2009р. збитки банків понад 38 млрд грн, у 2015р. – понад 66 млрд грн).

Як наслідок, за підсумком року динаміка більшості ВЕД збереглася в прогнозованих межах, а гіркий досвід діяльності в жорстких карантинних умовах сприяв поступовому налагодженню виробничих процесів, щоб уникати штучних зупинок та простоїв і не втрачати кваліфіковані кадри.

Очікування на I квартал 2021 року.

У I кварталі 2021 року очікується на збереження негативної динаміки ВВП з урахуванням наслідків запровадженого у січні локдауну. Водночас злагоджені дії Уряду та Національного банку з продовження здійснення економічних реформ та продовження реалізації заходів з метою підтримки бізнесу та населення, пристосованість та гнучкість окремих ВЕД, підсилена здобутим досвідом у пік пандемії в Україні (березень-травень 2020 року) до роботи в умовах жорстких карантинних обмежень, а також початок запуску вакцинації у світі та в середині країни може мінімізувати це падіння та дозволить отримати значно кращі результати за підсумком I кварталу порівняно з суттєвим падінням у II кварталі 2020 року.

Рис.1.6 ЗІВ та ВВП прогноз на 2021 рік, зміна, % до відповідного кварталу попереднього року

Джерело. Дані Держстат, розрахунки Мінекономіки

2 ПРОМИСЛОВІСТЬ

ГОЛОВНЕ

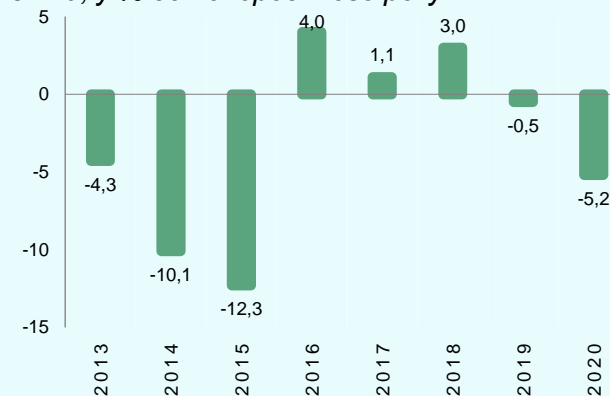
Пандемія COVID-19 мала різноспрямований вплив на вітчизняне промислове виробництво. З одного боку, вона вдарила як по експортоорієнтованим промисловим видам на тлі зниження зовнішньоекономічної активності та відповідно попиту на товари з боку країн основних партнерів, так і інвестиційним видам – звуження фінансових можливостей підприємств. А з іншого – спонукала більш активний розвиток тих ВЕД, попит на продукцію яких значно зріс в умовах боротьби із захворюваністю. Досить важливу роль протягом 2020р. відіграла підтримка з боку держави (зокрема, запровадження заходів підтримки домогосподарств, бізнесу та активного будівництва інфраструктурних об'єктів), що дозволило мінімізувати можливі втрати та отримати за підсумком 2020р. кращий, ніж прогнозувалося раніше, показник промислового виробництва – падіння на 5,2% (проти раніше прогнозованих 6,9%).

У розрізі основних промислових груп товарів найбільший негативний вплив зазнали інвестиційні види діяльності, зокрема у виробництві інвестиційних товарів спостерігалось падіння на 21,6% (внесок 2,2 в.п.). Водночас, виробництво товарів проміжного споживання зменшилося лише на 4,1% (внесок 1,9 в.п.), товарів групи енергія – на 2,7% (внесок 0,4 в.п.), споживчих товарів короткострокового використання – на 2,2% (внесок 0,6 в.п.), споживчих товарів тривалого використання – на 2,1% (внесок 0,03 в.п.) за рахунок більших можливостей адаптації до діяльності в складних умовах, а також дії заходів підтримки з боку держави.

Зменшення виробництва спостерігалось у всіх основних підвидах промисловості, зокрема найбільше у **переробній промисловості** – на 6,9%, **добувній** – на 5,2% та у **постачанні електроенергії, газу, пари** – на 1,3%.

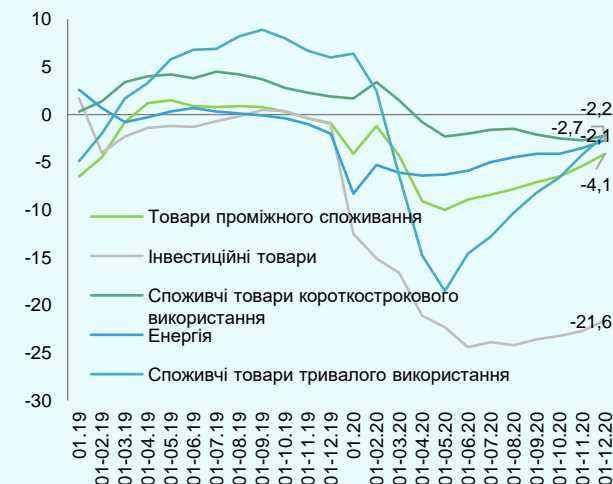
Помісячна динаміка індексу промислової продукції у 2020р. свідчить, що промислове виробництво вже подолато рубіж максимально негативного ефекту від жорстких протиепідеміологічних заходів як в середині країни, так і за її межами (зокрема на тлі послаблення карантинних обмежень, покращення кон'юнктури на світових товарних ринках залізних руд та чорних металів починаючи з серпня, активної реалізації проектів «Великого будівництва», заходів стимулювання споживчого попиту, державної підтримки бізнесу) та **відновило позитивні результати роботи у грудні 2020р.** (зростання на 4,8% до грудня 2019р.), з урахуванням ефекту календарних днів – «плюс» 3,2% («мінус» 0,1% відповідно).

Рис.2.1 Індекс промислової продукції, зміна, у % до попереднього року

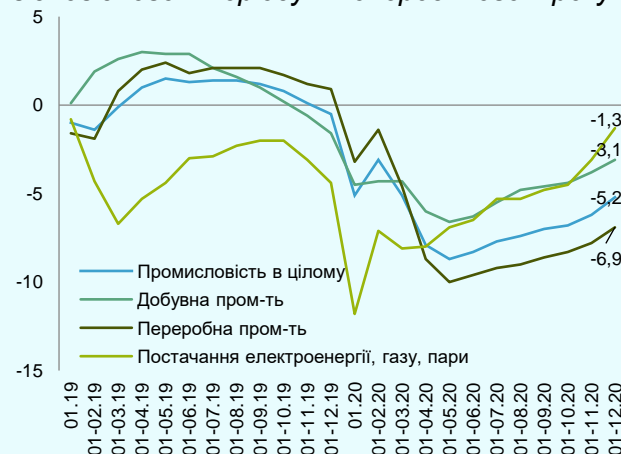
Джерело. Держстат

Рис.2.2 Індеси промислової продукції за основними промисловими групами товарів, зміна, у % до відповідного періоду попереднього року

Джерело. Держстат

Рис.2.3 Індеси промислової продукції у розрізі основних підвидів, зміна, у % до відповідного періоду попереднього року

Джерело. Держстат

Основні види промисловості, % (р/р) та внески

Ключові показники	Річна зміна, %		Внесок в.п.	Місячна зміна, %		Внесок в.п.
	2019	2020	2020	Грудень 2019	Грудень 2020	Грудень 2020
Промисловість, в цілому	-0,5	-5,2	X	-6,7	4,8	X
Добувна промисловість	-1,6	-3,1	-1,0	-11,4	5,4	1,1
Переробна промисловість	0,9	-6,9	-4,0	-1,9	1,8	1,3
Постачання електроенергії, газу, пари	-4,4	-1,3	-0,2	-16,3	15,8	2,4
Харчова	3,3	-2,0	-0,4	-0,7	-1,7	-0,3
Текстильна	-7,5	-7,4	-0,2	-9,4	10,7	0,2
Деревообробна, целюлозна, поліграфічна	-5,2	-6,2	-0,2	-0,1	0,5	0,01
Кокс, нафтопереробка	3,1	-2,2	-0,04	9,5	3,1	0,1
Хімічна	12,9	4,7	0,1	26,4	3,6	0,1
Фармацевтика	3,7	3,0	0,05	2,3	25,1	0,4
Будматеріали	6,7	-1,3	-0,1	7,5	14,5	0,5
Металургія	-1,4	-9,1	-1,2	-8,2	4,3	0,5
Машинобудування	-2,2	-18,5	-1,6	-6,4	-3,3	-0,2
Меблі, ремонт і монтаж устаткування	3,0	-11,5	-0,4	-0,2	-0,2	-0,01

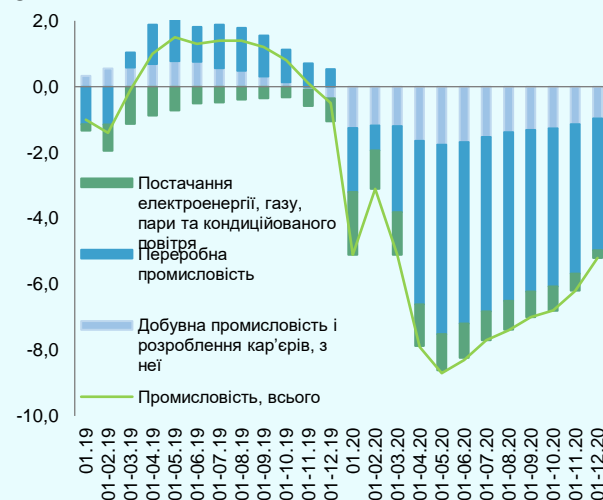
Джерело. Держстат, Мінекономіки

Найбільший негативний внесок у динаміку промисловості у 2020 році мала **переробна промисловість** (скорочення виробництва на 6,9%), який сформували, зокрема:

машинобудування (скорочення виробництва на 18,5% у 2020р. та «мінус» 3,3% у грудні 2020р.) внаслідок зменшення інвестиційної активності в економіці через фінансові втрати підприємств під час запровадження карантинних обмежень, високий рівень невизначеності та збереження дії стримуючих чинників сформованих раніше (висока конкуренція з боку іноземних аналогів на внутрішньому ринку, нестабільний рівень замовлень на внутрішньому та зовнішньому ринках, низький попит з боку основних внутрішніх споживачів (зокрема, залізничного транспорту). Слід відмітити, що у машинобудуванні спостерігалися найбільші темпи падіння серед промислових ВЕД. У розрізі основних підвидів машинобудування, зокрема у виробництві електричного устаткування, спостерігалися найменші негативні результати за рахунок збереження попиту з боку суміжних підприємств у країнах торгових партнерів;

Довідково. За даними Держстату за 9 міс. 2020р. індекс капітальних інвестицій скоротився на 35,4% порівняно з аналогічним періодом 2019р.

Рис.2.4 Індекс промислової продукції та внески, зміна, у % до відповідного періоду та в.п.

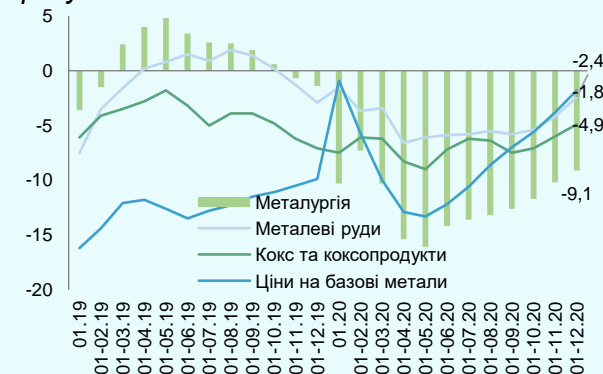
Джерело. Держстат

Рис. 2.5 Основні підвиди машинобудування, зміна, у % до відповідного періоду попереднього року

Джерело. Держстат

Рис.2.6 Середні світові ціни на базові метали (дані Світового банку) та металургійне виробництво, зміна, у % до відповідного періоду попереднього року

Джерело. Держстат, Світовий банк

металургія («мінус» 9,1% та «плюс» 4,3% відповідно) внаслідок падіння попиту на чорні метали на ключових ринках для України (за даними Світового банку у 2020р. (р/р) середні ціни на базові метали знизилися на 1,8%) та запровадження протекціоністських заходів з боку інших країн на ключових ринках для України на тлі дії карантинних заходів, а також звуження внутрішнього ринку через інвестиційну паузу в окремих підвидах будівництва - споживачів металургійної продукції (у 2020р. (р/р) - індекс будівельної продукції у житловому будівництві зменшився на 18,5%, у нежитловому – на 2,7%);

Довідково За даними Укрметалурпром у 2020р. виробництво сталі зменшилося на 1,4%. Водночас, виробництво чавуну зросло на 1,8% та прокату - на 0,7%.

За даними Worldsteel у 2020р. в Україні виробництво сталі зменшилось – на 1,1% (у світовому рейтингу виробників сталі Україна посіла 11 місце серед 62 країн виробників), водночас виробництво чавуну збільшилось – на 1,8% (у світовому рейтингу виробників чавуну Україна обіймає 9-ту позицію серед 40 країн-виробників).

виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів («мінус» 2% та «мінус» 1,7% відповідно) через низьке забезпечення сировиною на переробку з боку с/г внаслідок скорочення врожаю технічних культур на тлі несприятливих погодних умов для їх вирощування та високу конкуренцію на внутрішньому ринку з боку імпорту (в першу чергу, молочної продукції) (зокрема, за даними ДМС імпорт молочної продукції (гр.401-406) у 2020р. (р/р) зріс у 1,7 рази).

Довідково. За даними Держстату станом на 01.12.2020р. (р/р) врожай соняшнику зменшився на 13,9%, цукрового буряку на 19,1%, овочів на 0,7% та фруктів та 8,3%.

Поряд з цим, дія карантинних заходів, зокрема у країнах-торгових партнерах, а також низький попит з боку вітчизняних закладів громадського харчування виступали додатковими стримуючими чинниками розвитку виробництва харчових продуктів та напоїв. Водночас, стимулювання споживчого попиту населення з боку держави виступало певним компенсатором (зокрема, у 2020р. індекс реальної заробітної плати зріс на 7,4%).

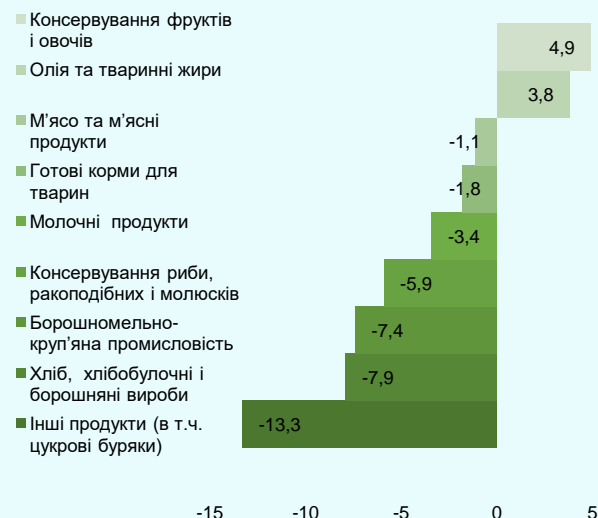
Водночас, зростання у **виробництві основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів** («плюс» 3,0% у 2020р. та «плюс» 25,1% у грудні 2020р.) та у **виробництві хімічних речовин і хімічної продукції** («плюс» 4,7% та «плюс» 3,6% відповідно) відбулося за рахунок збільшення завантаженості в умовах пандемії з метою збереження своєї частки на внутрішньому ринку та збільшення поставок на зовнішній ринок.

Рис.2.7 Основні підвиди виробництва харчових продуктів, зміна, у % до відповідного періоду попереднього року

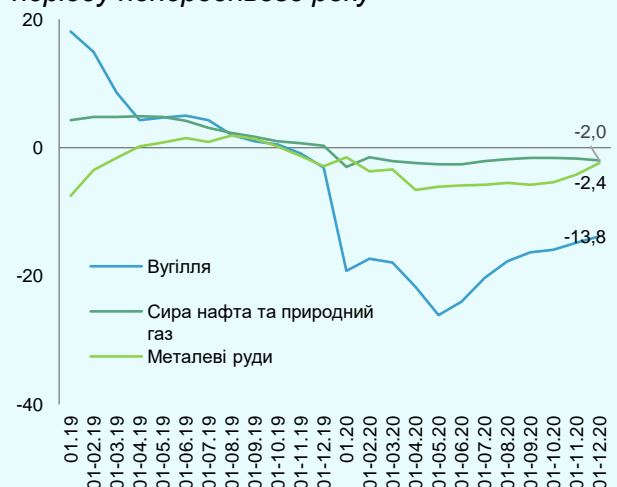
Джерело. Держстат

Рис.2.8 Індекси основних підвидів виробництва харчових продуктів у 2020р., зміна, у % до попереднього року

Джерело. Держстат

Рис.2.9 Основні підвиди добувної промисловості, зміна, у % до відповідного періоду попереднього року

Джерело. Держстат

Поряд з цим, падіння виробничих показників у **добувній промисловості** («мінус» 3,1% у 2020р. та «плюс» 5,4% у грудні 2020р.) спостерігалось на тлі високих запасів вугілля на ТЕЦ та ТЕС протягом 9 місяців та зменшення попиту на енергетичну продукцію з боку споживачів. Водночас, стримували розвиток галузі виснаження наявних родовищ газу та нафти, вугільних шахт, а також, складнощі з погодженням спецдозволів на нові ділянки для видобутку паливно-енергетичних ресурсів. Поряд з цим, висока кон'юнктура на світових ринках залізних руд (за даними Світового банку у 2020р. (р/р) середні ціни на залізні руди зросли на 16,1%) поки що не мала суттєвого відображення на вітчизняному видобутку металевих руд.

Довідково. За підсумком 2020р. ціни на базові метали та залізну руду були значно вищими за прогнозовані. Значне збільшення цін на залізну руду та зменшення глибини падіння на базові метали обумовлено зростанням попиту у II половині року на тлі активізації підприємств автомобілебудування та реалізації державних проєктів (у т.ч. інвестиційних) в різних країнах, які запроваджувалися з метою підтримки економіки, а також низького рівня завантаженості виробничих потужностей метпідприємств.

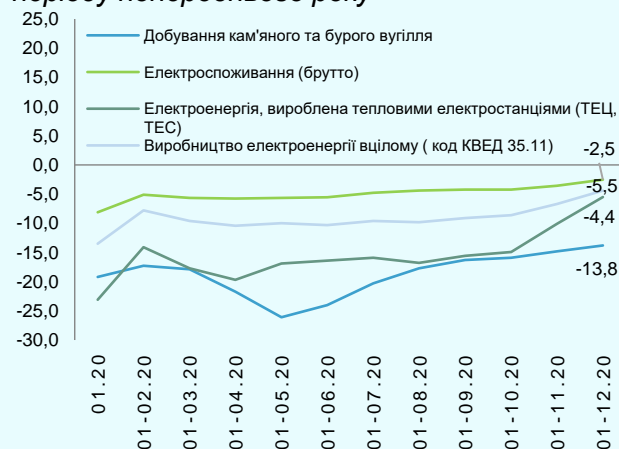
У постачанні електроенергії, газу та пари («мінус» 1,3% та «плюс» 15,8% у грудні 2020р.) виробництво зменшилося, в першу чергу, внаслідок зниження споживання електроенергії основними промисловими споживачами, зокрема, під час дії жорстких карантинних заходів, що також позначилося на незначному перерозподілі структури споживання між групами споживачів, зокрема, в бік зростання у населення, та зниження у промисловості. Крім того, продовження проведення ремонтних робіт на окремих АЕС, ТЕС та технологічне переоснащення на окремих об'єктах електрогенерації в деякій мірі виступали стримуючими факторами.

Довідково. У розрізі видів електростанцій у 2020р. частка теплових електростанцій (ТЕЦ, ТЕС) становила 38,6% (виробництво зменшилось на 5,5% у 2020 році), атомних - 53,6% (8,2% відповідно), гідроелектростанцій - 5,3% (3,9% відповідно), вітрових - 1,4% (виробництво збільшилось на 10,8% відповідно) та сонячних - 1,1% (6,0% відповідно).

Регіональний розріз

За підсумком 2020р. зростання спостерігалось в 3 регіонах - найбільше у Львівській обл. (на 4,0% у 2020р.), Херсонській обл. (на 2,8% відповідно) та Кіровоградській обл. (на 1,7% відповідно) за рахунок збільшення виробництва харчових продуктів та хімічної продукції. Найбільше скорочення – у Чернівецькій обл. (на 14,5% у 2020р.), Тернопільській обл. (на 13,8% відповідно) та Дніпропетровській обл. (на 13,2% відповідно).

Рис.2.10 Добування кам'яного вугілля, виробництво та споживання електроенергії, зміна, у % до відповідного періоду попереднього року

Джерело. Держстат, Міненерго

Рис.2.11 Регіональний аспект розвитку промисловості у 2020р., зміна, у % до відповідного періоду попереднього року

Джерело. Держстат

3. СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

ГОЛОВНЕ

У 2020р. сільське господарство функціонувало в умовах подолання викликів, таких як природні катаклізми та діяльність при карантинних обмеженнях як в середині країни (внутрішній ринок), так в країнах-партнерах (зовнішній ринок).

Загалом вплив пандемічного фактору позначився на діяльності у с/г відносно меншою мірою, ніж на більшості інших видів економічної діяльності. Можливо, певним чином, відобразився на тваринництві в незначній частині залежності її діяльності від зовнішнього попиту, який в більшості країн – партнерів був суттєво нижчим за звичайний. Хоча, в цілому попит на продукти с/г (у т.ч. внутрішній) підтримували діяльність галузі і агробізнес міг скористатися програмами підтримки від Уряду (зокрема, «Кредитні канікули», «Податкові преференції» та «Підтримка малого і середнього бізнесу»), які певною мірою дозволяли зняти фінансове навантаження на підприємців у період карантинних обмежень. Крім того, на протигагу 2019р. с/г виробники у 2020р. функціонували в умовах стабільної **державної підтримки АПК**, виплаченої майже в повному обсязі, запланованому у бюджеті 2020р., що у складних умовах забезпечувало фінансову стабільність у сільському господарстві.

Довідково. За даними Мінекономіки у 2020р. було збережено аграрну підтримку і виплачено аграріям усі 4 млрд грн. (у 2019р. виплачено 4,8 млрд. грн з передбачених 5,9 млрд грн).

В таких умовах, ключову роль у с/г зіграло значне погіршення погодних умов, що суттєво вплинуло на результати рослинництва, яке маже повністю і сформувало негативний внесок у падінні с/г виробництва.

Відтак, за підсумком 2020р., на протигагу попереднім двом рокам, обсяги виробництва с/г продукції значно скоротилися – на 11,5% («плюс» 1,4% у 2019р.).

Ключові показники	Річна зміна, %			Внесок, в.п.	Місячна зміна, %		
	2018	2019	2020		Грудень 2018	Грудень 2019	Грудень 2020
Сільське господарство	8,2	1,4	-11,5	-	7,4	-15,2	26,0
Рослинництво	10,2	1,8	-13,9	-11,0	-	-	-
Тваринництво	1,2	0,2	-2,6	-0,5	-	-	-

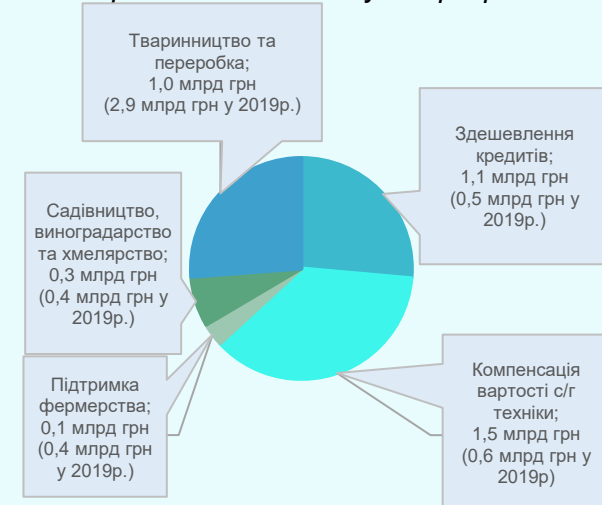
Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

Рис.3.1 Індекс с/г продукції, у т. ч. рослинництва і тваринництва, зміна, % до попереднього року

Джерело. Держстат

Рис.3.2 Державна підтримка, % до передбаченого обсягу за програмою

Джерело. Мінекономіки

Регіональний розріз

За підсумком 2020р. зростання спостерігалось в 5 регіонах - найбільше у Чернігівській обл. (на 4,7% у 2020р.), Сумській обл. (на 4,1% відповідно) та Івано-Франківській обл. (на 3,7% відповідно). Найбільше скорочення – у Одеській обл. (на 38,4% у 2020р.), Кіровоградській обл. (на 32,2% відповідно) та Миколаївській обл. (на 25,1% відповідно). Динаміка розвитку регіонів залежала в більшій мірі від результатів у рослинництві, зважаючи на скільки сильний вплив мали несприятливі погодні умови на посіви с/г культур.

РОСЛИННИЦТВО

За підсумком 2020р. обсяги виробництва рослинницької продукції скоротилися на 13,9% («плюс» 1,8% у 2019р.).

Дана галузь одна з небагатьох, яка не відчувала негативного впливу карантинних обмежень. А як і в попередніх роках переважно залежала від погодних кліматичних умов, що у 2020р. в основному характеризувалися як нестабільні і складні та мали суттєвий негативний вплив (*тепла і малосніжна зима, низькі запаси вологи в ґрунті, заморозки у весняний період та засуха в період вегетації в окремих регіонах*) під час перезимівлі озимих культур, а також вегетації та дозрівання основних с/г культур. Це відповідно позначилося на зниженні врожайності більшості с/г культур порівняно з минулим роком, зокрема: зернових культур - зменшення урожайності на 14,7%, обсягів врожаю – на 17,6% станом на 01.12.2020, соняшнику - на 20,8% та 14,6% відповідно, сої - на 12,9% та 32,9%, буряка цукрового - на 6% та 29,6%, овочів відкритого ґрунту - на 2,9% та 0,8%, а також культур плодоягідних - врожай "мінус" 8,3% станом на 01.12.2020.

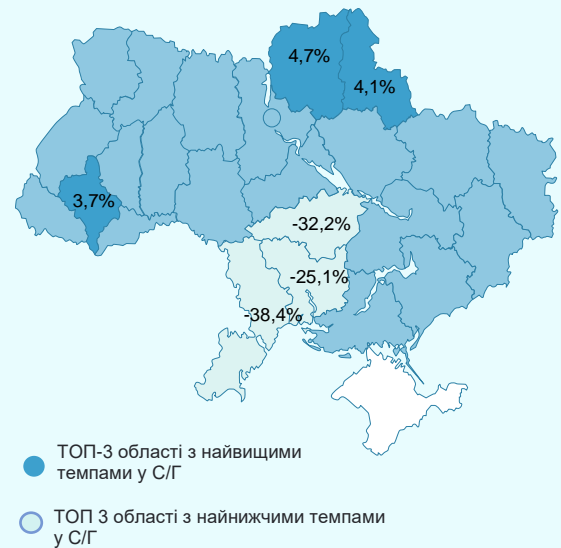
Незважаючи на скорочення, отримані обсяги врожаю забезпечили продовольчу безпеку країни та дозволили формувати активну зовнішньоекономічну діяльність с/г продукцією.

Довідково. За даними Мінекономіки у 2020/2021МР експорт зернових культур становитиме майже 48 млн т (у 2019/2020 МР на зовнішні ринки було поставлено рекордні 57,2 млн т), станом на 15.01.2021 було експортовано 27,3 млн т зернових та зернобобових культур. За даними ДМС у 2020р. питома вага зернових культур у експорті країни у вартісному вимірі становить 19,1% (19,2% у 2019р.).

В даних умовах Україна продовжувала займати високі показники у рейтингу світового виробництва зернових культур та соняшнику.

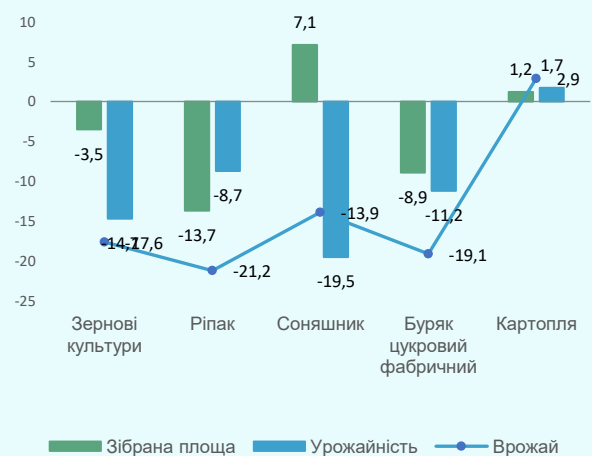
Довідково. У рейтингу світового виробництва зернових культур Україна у 2020р. займала 9 місце (8 місце у 2019р.), соняшнику – 1 місце (1 місце відповідно).

Рис.3.3 Регіональний аспект розвитку сільського господарства у 2020р., зміна, % до попереднього року

Джерело. Держстат

Рис.3.4 Індекс виробництва, площі збору та урожайність с/г культур станом на 01.12.2020, зміна, % до попереднього року

Джерело. Держстат

ТВАРИННИЦТВО

За підсумками 2020р. у виробництві тваринницької продукції спостерігалось скорочення обсягів виробництва на 2,6% («плюс» 0,2% у 2019р.) і на противагу рослинництву найбільший негативний вплив на галузь відбувся через зниження зовнішнього попиту на продукцію птахівництва, яке поєдналося з впливом факторів, які формувалися у попередніх періодах, а саме: високі фінансові затрати на вирощування поголів'я ВРХ та зростання конкуренції на внутрішньому ринку з імпортною молочною продукцією, яка в переважній більшості субсидіюється іншими країнами (за даними ДМС у 2020р. імпорт молочної продукції (гр.401-406)) зріс у 2,1 раза («плюс» 1,7 раза у 2019р.)),

низькі закупівельні ціни на молоко у господарств населення (за даними Держстату за 10 міс. 2020р. закупівельні ціни на молоко у господарств населення порівняно з підприємствами нижчі на 22,2%).

Як наслідок, **виробництво молока скоротилося** на 4,2% («мінус» 4% у 2019р.).

У свою чергу, у 2020р. карантинні обмеження у країнах торгових партнерів перманентно негативно впливали на попит на вітчизняну продукцію птахівництва. Так, **виробництво яєць скоротилося** на 2,9% («плюс» 3,4% у 2019р.), у т.ч. на тлі зменшення поголів'я птиці з урахуванням впливу закриття окремих птахофабрик на тлі зниження рентабельності вирощування птиці. Крім іншого мав місце і певний вплив активізації антимонопольних процесів через порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Довідково. За даними ДМС у 2020р. експорт яєць (гр.407-408) скоротився на 20,5% («плюс» 24,5% у 2019р.).

І хоча, наприкінці року, зовнішній попит дещо покращився на м'ясо, проте в більшій мірі це було м'ясо свинини, зростання вирощування яких, крім того, підтримувалося і зменшенням випадків африканської чуми свиней (АЧС).

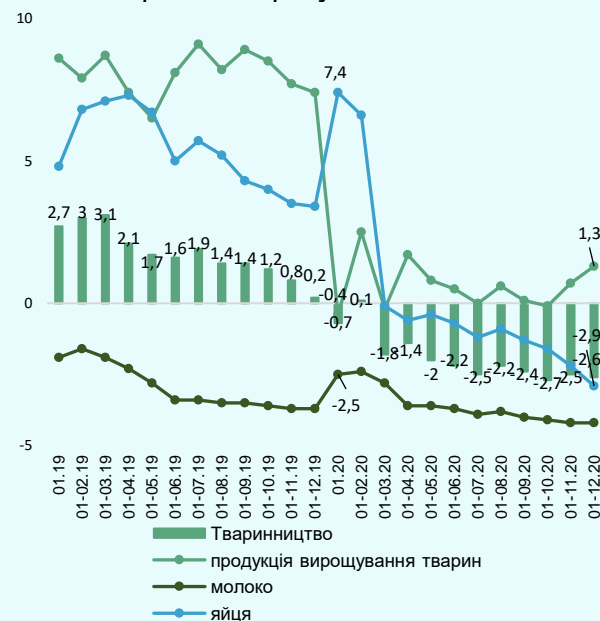
Довідково. За даними ДМС у 2020р. експорт м'яса свиней (гр.203) у фізичному вимірі збільшився на 28,3% («плюс» 28,6% у 2019р.), птиці (гр.207) – збільшився на 4% («плюс» 26% відповідно). За даними Держпродспоживслужби у 2020р. було зафіксовано 28 випадків АЧС проти 53 випадків у 2019р.

Загалом за підсумком 2020р. **обсяги вирощування с/г тварин** (у живій масі) у підприємствах зросли на 1,3% («плюс» 2,3% у 2019р.)

Станом на 01.01.2021.поголів'я ВРХ скоротилося на 6,2% («мінус» 6,8% станом на 01.01.2020), птиці – скоротилося на 9,3% («плюс» 4,2% відповідно), а свиней – зросло на 2% («мінус» 5,1% відповідно).

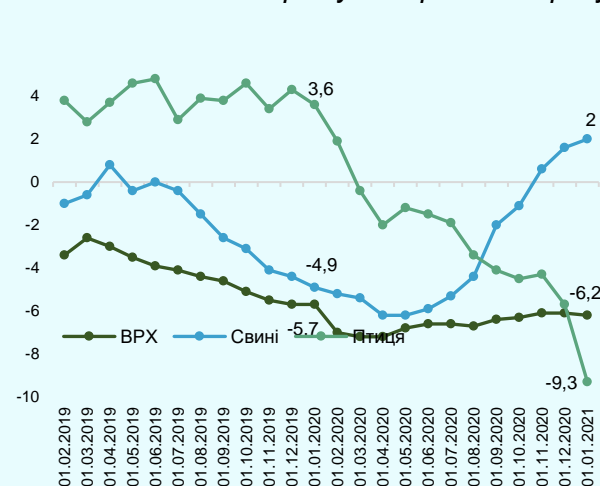
У 2020р. обсяги реалізації на забій с/г тварин (у живій масі) зменшились на 1,1% (ріст на 5,3% у 2019р.).

Рис.3.5 Індекс тваринницької продукції, зміна, % до відповідного періоду попереднього року

Джерело. Держстат

Рис.3.6 Поголів'я с/г тварин, зміна, % до відповідного періоду попереднього року

Джерело. Держстат

4. БУДІВНИЦТВО

ГОЛОВНЕ

У 2020р. будівельна галузь одна з небагатьох ВЕД, яка продемонструвала зростання в умовах впливу коронакризи. Діяльність галузі забезпечувалась стабільною підтримкою з боку держави (зокрема, активне фінансування проєктів «Великого будівництва»), яка у 2020р. в умовах інвестиційної паузи стала головним інвестором. Це майже повністю компенсувало зниження попиту на послуги будівництва з боку реального сектору в умовах сповільнення економічної активності на тлі карантинних обмежень. Так, позитивний внесок будівництва інженерних споруд в два рази перевищив загальне зростання будівництва, компенсуючи падіння у будівництві будівель як житлових, так і нежитлових. У свою чергу, стримувало розвиток будівельної сфери невизначеність, пов'язана з реформуванням у сфері містобудування (реорганізація ДАБІ) та зменшення попиту з боку населення на житлове будівництво, яке за підсумком року продемонструвало значне падіння.

Як результат, за підсумком 2020р., індекс будівельної продукції збільшився на 4% («плюс» 23,6% у 2019р.).

Довідково. За даними Держстату у 2020р. частка нового будівництва складала 36,1%, ремонту (капітального та поточного) – 36,9% та реконструкції та технічного переоснащення – 27%.

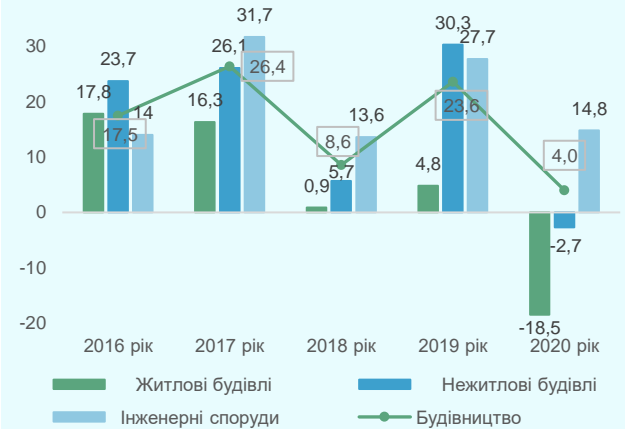
Ключові показники	Річна зміна, %			Внесок, в.п.	Місячна зміна, %		
	2018	2019	2020		Грудень 2018	Грудень 2019	Грудень 2020
Будівництво	8,6	23,6	4,0	-	7,3	20,9	9,9
Будівлі	3,5	19,1	-8,8	-4,1	3,7	18,4	-16,4
житлові	0,9	4,8	-18,5	-3,4	-8,0	14,8	-26,9
нежитлові	5,7	30,3	-2,7	-0,7	9,7	19,9	-12,1
Інженерні споруди	13,6	27,7	14,8	8,1	10,6	23,0	31,4

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

Ключові фактори, що впливали на динаміку будівництва:

активне проведення будівництва інфраструктурних об'єктів в умовах реалізації проєктів Великого будівництва (обсяги будівництва інженерних споруд – зросли на 14,8% у 2020р. («плюс» 27,7% у 2019р.)).

Рис.4.1 Індекс будівельної продукції за видами, зміна, % до попереднього року

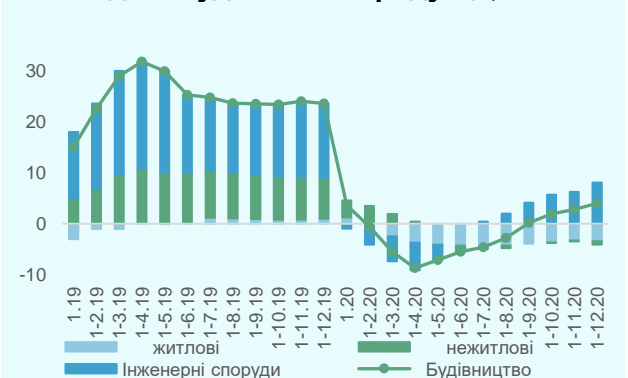
Джерело. Держстат

Рис.4.2 Індекс будівельної продукції за видами, зміна, % до відповідного періоду попереднього року

Джерело. Держстат

Рис.4.3 Внески підвидів будівництва в індекс будівельної продукції, в.п

Джерело. Держстат, розрахунок Мінекономіки

Довідково. За даними Держказначейства у 2020р. дорожній фонд було профінансовано на 95% від плану, що на 43,8% більше порівняно з 2019р.

За даними Укравтодору у 2020р. було оновлено 3,9 тис км доріг державного значення та 82 мости, це 92% та 85% від плану, презентованого на початку року, та абсолютний рекорд за всі часи Незалежності України (у 2019 році в експлуатацію було введено 0,847 тис км державних доріг).

зниження попиту на житлову нерухомість на початкових стадіях будівництва, зокрема у період карантину, що позначилося на недостатчі фінансових ресурсів у забудовників (обсяги житлового будівництва скоротилися на 18,5% у 2020р. («плюс» 4,8% у 2019р.));

карантинні обмеження, що ускладнювали взаємодію органів влади із забудовниками та реформування у сфері містобудування (реорганізація ДАБІ), що призвело до тимчасової невизначеності механізму отримання дозвільної документації;

Довідково. За даними Мін'юсту кількість договорів купівлі-продажу житлової нерухомості у 2020р. порівняно з 2019р. зменшилася на 4,6%.

За даними НБУ станом на кінець грудня 2020р. порівняно з відповідною датою 2019р. обсяг іпотечних кредитів у національній валюті зменшився на 5%.

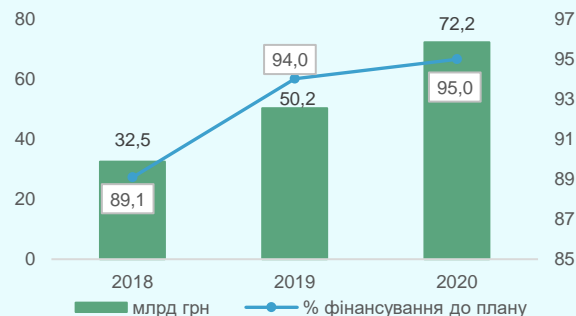
інвестиційна пауза у більшості підприємств реального сектору в умовах скорочення їх фінансових результатів (будівництво нежитлових будівель скоротилося на 2,7% («плюс» 30,3% у 2019р.)

Довідково. За даними Держстату за 9 міс. 2020р. порівняно з відповідною датою 2019р. індекс капітальних інвестицій зменшився на 35,4%, у т. ч. ВЕД «Промисловість» - на 38,1%. За 9 міс. 20120р. порівняно з відповідним періодом 2019р. збитки підприємств збільшилися у 2,8 раза, прибутки зменшилися на 9,5%, у т.ч. у ВЕД «Промисловість» - збільшилися у 1,5 раза та скоротилися на 45,9% відповідно.

Регіональний розріз

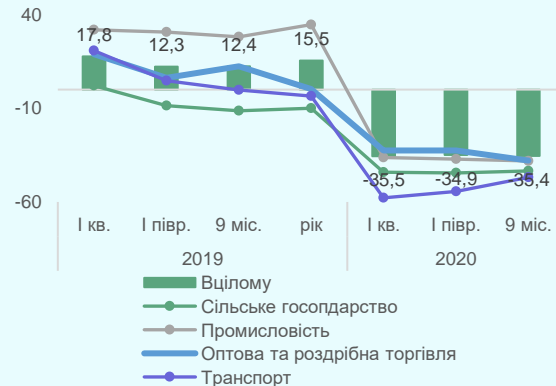
За підсумком 2020р. зростання спостерігалось в 11 регіонах - найбільше у Хмельницькій обл. (на 58,3% у 2020р.), Одеській обл. (на 45,8% відповідно) та Донецькій обл. (на 35,6% відповідно). Найбільше скорочення – у Кіровоградській обл. (на 35,9% у 2020р.), Херсонській обл. (на 34,9% відповідно) та Запорізькій обл. (на 32,2% відповідно). Динаміка розвитку регіонів залежала в більшій мірі від результатів реалізації проектів будівництва, які фінансувалися за рахунок бюджетної сфери.

Рис.4.4 Обсяги фінансування дорожнього фонду (ліва шкала) та відсоток виконання від плану (права шкала), млрд. грн, % до плану

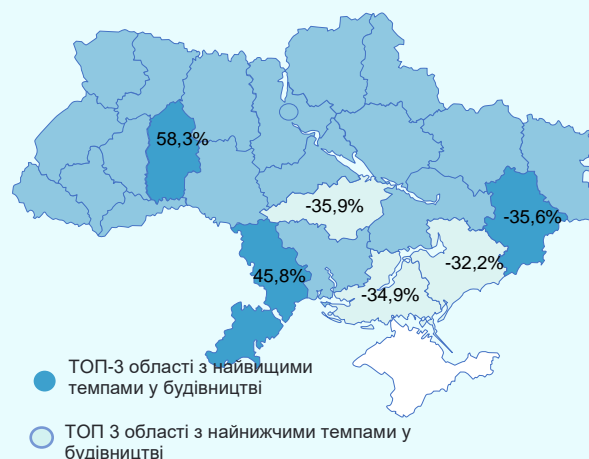
Джерело. Держстат, розрахунок Мінекономіки

Рис.4.5 Індекс капітальних інвестицій, зміна, % до відповідного періоду попереднього року

Джерело. Держстат

Рис.4.6 Регіональний аспект розвитку будівництва у 2020р., зміна, % до попереднього року

Джерело. Держстат

5. ВНУТРІШНЯ ТОРГІВЛЯ

ГОЛОВНЕ

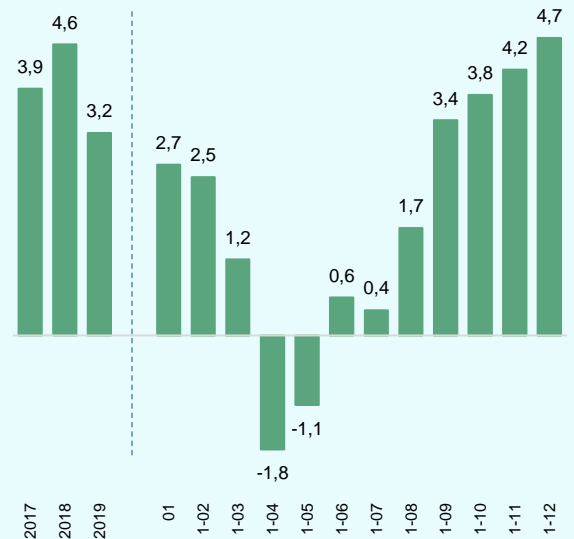
У 2020 році внутрішня торгівля, яка неодноразово підпадала під дію штучних вимушених карантинних обмежень пандемічного періоду, одна з небагатьох ВЕД продемонструвала свою мобільність та гнучкість в складних умовах.

Так, фактично штучне на початку цього періоду, а з рештою, вже мотиваційно обумовлене, стримування попиту із суттєвою зміною пріоритетів в споживанні мало своє безпосереднє віддзеркалення на структурі й обсягах внутрішніх торговельних операцій. Суттєве обмеження роботи торговельних майданчиків, що передбачають скупчення людей, призвело до різкого зростання обсягів операцій із застосування системи замовлень (електронної комерції) та адресної доставки товарів. А зміна в пріоритетах споживання, де головною мотивацією було утримання від зайвих витрат, змінило вагову структуру в номенклатурі споживання в бік харчових продуктів та товарів першої необхідності. При цьому, на тлі помітного зростання грошової пропозиції в економіку (і, як наслідок, стійкого зростання заробітної плати), що у 2020 році, на відміну від попередніх років, формувалася, переважно, з метою стимулювання економічної активності в умовах карантинних обмежень, обсяги внутрішньої торгівлі в цілому мали стійкий тренд на зростання.

За підсумком 2020 року за оцінками Мінекономіки зростання обсягів внутрішньої торгівлі становило 4,7% (3,1% у 2019р.). Основний внесок у розвиток якої забезпечував роздрібний сегмент ринку (2,7 в.п. за підсумком року) зі стабільно високими темпами зростання - на 8,4% (р/р) з урахуванням, з одного боку, швидкого пристосування до реалій сьогодення шляхом внесення своїх коректив у ведення бізнесу з урахуванням вподобання та пріоритетності у побутовому й офісному житті та потребах суспільства, з іншого – стимулювання споживчого попиту в умовах зростання реальної заробітної плати та дії ряду преференцій і матеріальної допомоги для населення та бізнесу з боку держави.

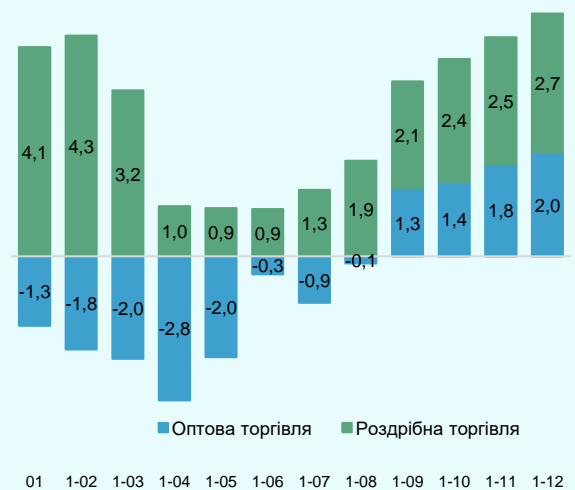
Водночас, динаміка **оптового товарообороту**, яка певною мірою залежала і від зниження зовнішнього рівня економічної активності в світі, і від змін у роботі промислових підприємств та обсягів продукції у сільському господарстві, протягом року була різноспрямованою: від падіння на 2,0% у січні до зростання (починаючи з вересня) на 2,9% за підсумком року (з внеском до загального обсягу – 2,0 в.п.).

Рис.5.1 Випуск ВЕД «Торгівля», зміна (п/п) до відповідного періоду попереднього року, %

Джерело. Розрахунки Мінекономіки на базі даних Держстату

Рис. 5.2 Внесок оптової та роздрібно торгівлі у загальний обсяг випуску ВЕД «Торгівля», відсоткових пунктів

Джерело. Розрахунки Мінекономіки на базі даних Держстату

У структурі внутрішньої торгівлі порівняно з попереднім роком **кардинальних змін не відбулося**. Так, у 2020р. хоча частка роздрібної торгівлі порівняно з 2019р. дещо і збільшилася (з 32% у 2019р. до 33,3% у 2020р.), проте і надалі лівову частку у загальному обсязі галузі займає оптова торгівля – 66,7% (68% у 2019р.).

Ключові фактори, що позитивно впливали на динаміку внутрішньої торгівлі:

зростання купівельної спроможності домогосподарств в умовах підвищення рівня оплати праці (двоетапне підвищення мінімальної з/п: з 01.01.2020 до 4723 грн (проти 4173 грн станом на 31.12.2019) та з 01.09.2020 – до 5000 грн) та соціального забезпечення пенсіонерів (з 01.04.2020 – ↑ пенсій на 500 грн для 1,5 млн пенсіонерів, які старше 80р., та проведення автоматичного перерахунку пенсій для 357,1 тис працюючих пенсіонерів; з 01.05.2020 – індексація пенсій на 11% для 8,4 млн пенсіонерів; з 01.08.2020 – адресна допомога до пенсійної виплати 10 тис членів сімей осіб, які загинули (померли) під час участі в АТО/ООС; з 01.12.2020 – ↑ мінімальну пенсію з 1712 грн до 1769 грн.

Довідково. У 2020р. (п/п) відбулось збільшення номінальної середньомісячної заробітної плати на 8,2% до 12759 грн., реальної – на 7,4%.

За даними Мінсоцполітики в цілому у 2020р. середній розмір пенсії майже на 400 грн перевищив минулорічне значення і становив 3410 грн. Крім того, у період пандемії 10,6 млн пенсіонерів та одержувачів соцдопомог (які отримували менше 5000 грн) надано одноразову грошову допомогу у розмірі 1 000 грн.

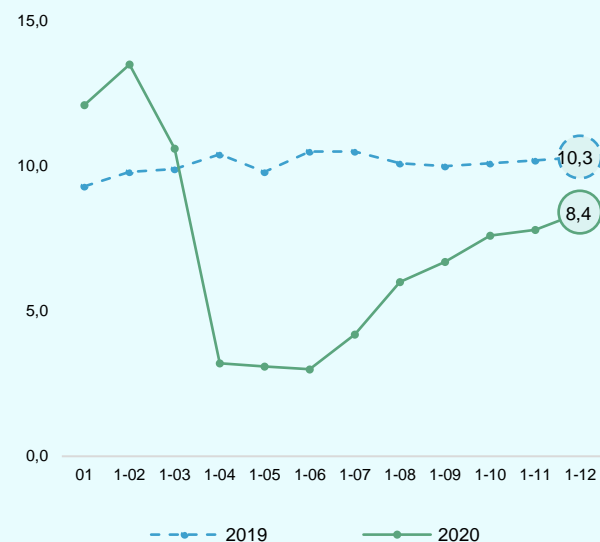
помірна цінова динаміка на споживчому ринку (у грудні 2020р. (р/р) споживчі ціни зросли на 5,0%);

збільшення обсягів переказів фізичних осіб у іноземній валюті (за даними НБУ у грудні 2020р. зростання на 49,3% (р/р) проти зростання на 30,7% у листопаді 2020р., за підсумком 2020р. (п/п) зростання на 17,3% (на 6,7% у 2019р.));

збільшення попиту на послуги оптової торгівлі з боку підприємств роздрібної торгівлі та промислових виробників зокрема, виробників хімічної (зростання на 4,7% (р/р) у 2020р.), фармацевтичної продукції (на 3,0% відповідно) та будівельної галузі в рамках реалізації заходів проекту «Велике будівництво».

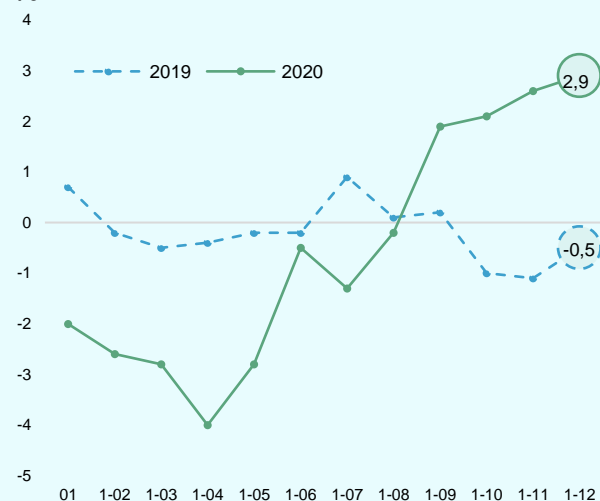
Довідково. За даними Держстату збільшення обсягу оптового та роздрібного продажу паливо мастильних матеріалів через АЗС у 2020р. (дизельного палива на 19,9% (р/р), пропан бутану скрапленого на 16,6% та бензину моторного на 12,4% відповідно).

Рис.5.3 Оборót роздрібної торгівлі, зміна (п/п) до відповідного періоду попереднього року, %

Джерело. Держстат

Рис.5.4 Оптовий товарооборót, зміна (п/п) до відповідного періоду попереднього року, %

Джерело. Держстат

Ключові фактори, що стримували динаміку внутрішньої торгівлі:

зниження активності населення в частині не першочергових витрат (зокрема, відвідування торгових та розважальних центрів та, певною мірою, придбання товарів і послуг не першої необхідності) **в умовах дії карантинних обмежень** (за даними дослідницької агенції Info Sapiens **індекс споживчих настроїв у грудні 2020р. становив 65,9п., що значно нижче минулорічного показника 92,2 п.;**

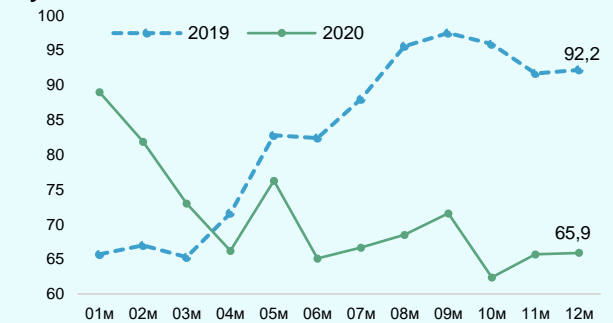
скорочення споживчого кредитування (станом на кінець грудня 2020р. порівняно з аналогічною датою 2019р. обсяг споживчих кредитів зменшився на 1,7%);

звуження фінансових можливостей підприємств внутрішньої торгівлі (за 9 міс. 2020р. (п/п) **прибуток до оподаткування підприємств ВЕД “Оптова та роздрібна торгівля” скоротився на 30,3%** (збільшення у 1,6р. за 9 міс. 2019р.)) **та суттєве збільшення частки збиткових підприємств** (з 16,2% за 9 міс. 2019р. (п/п) до 28,1% за 9 міс. 2020р. до загальної кількості підприємств галузі)).

Регіональний розріз.

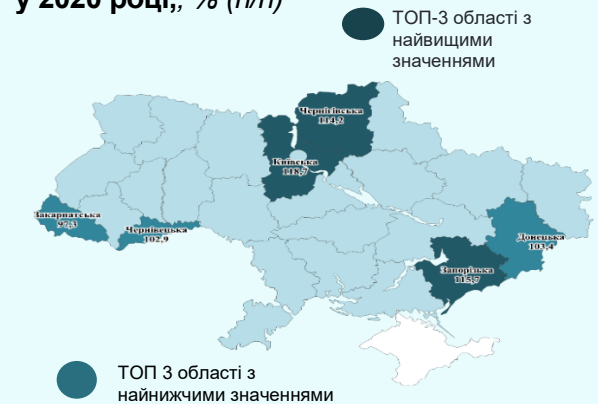
За підсумком 2020 року майже у всіх регіонах, окрім Закарпатської області відбулося зростання обороту роздрібною торгівлі. В 10 областях показник перевищив значення по Україні в цілому.

Рис.5.5 Індекс споживчих настроїв, пунктів

Джерело. Info Sapiens, <https://sapiens.com.ua/>

Рис. 5.6 Регіональний аспект динаміки підприємств обороту роздрібною торгівлі у 2020 році, % (п/п)

Джерело. Держстат

6. ТРАНСПОРТ, СКЛАДСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО, ПОШТОВА ТА КУР'ЄРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

ГОЛОВНЕ

За підсумком року беззаперечним антилідером серед основних ВЕД стала сфера транспорту, яка продемонструвала найгірші результати, спричинені вимушеними карантинними обмеженнями, навіть до повного припинення діяльності окремих підвидів галузі у березні-квітні.

Так, за підсумками 2020 року падіння у сфері транспорту² становило 14,2% (зростання на 3,1% у 2019р.). Така динаміка в галузі, в більшій мірі, обумовлена критичним скороченням обсягів пасажирообігу на 53,9% (зростання на 2,6% у 2019р.) на тлі жорстких обмежень діяльності галузі в середині країни (з метою мінімізації поширення пандемії COVID-19 (особливо у березні-квітні, коли робота підприємств сфери пасажирських перевезень була повністю паралізованою), а також систематичних обмежень протягом року (зокрема, епідемічне зонування та карантин «вихідного дня»)) та в світі (заборона авіасполучення з більшістю країн світу, що теж пов'язано з посиленнями протиепідемічними заходами) та вантажообігу на 14,3% (зростання на 2,1% відповідно) в умовах глобального сповільнення економічної активності як в світі - країнах основних партнерів (що значно стримувало міжнародні перевезення), так і в середині країни.

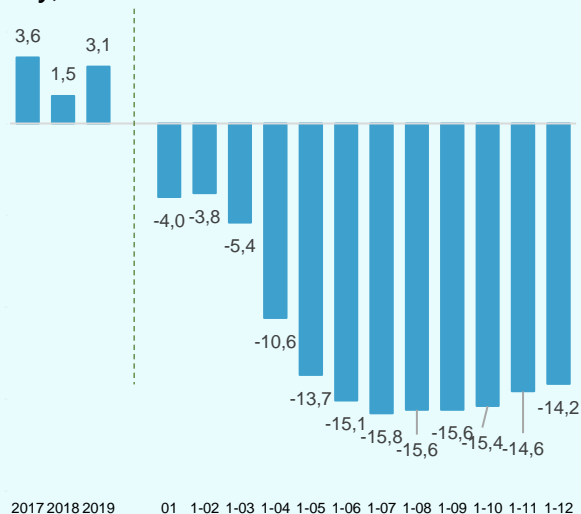
Довідково. За даними Держстату частка збиткових підприємств транспорту до загальної кількості підприємств галузі значно збільшилася – з 31,4% за 9 міс. 2019р. до 54,1% за 9 міс. 2020р.

Основними чинниками формування динаміки транспортної сфери у 2020р. були:
у пасажирському транспорті:

Показник	Річна зміна, %		Структура, %	
	2019	2020	2019	2020
Пасажирообіг	2,6	-53,9	100	100
залізничний	-0,9	-63,2	26,5	21,2
автомобільний	-2,0	-43,9	31,6	38,5
водний	-6,5	-84,3	0,02	0,01
авіаційний	16,8	-64,4	28,2	21,8
міський	-4,4	-37,5	13,7	18,5

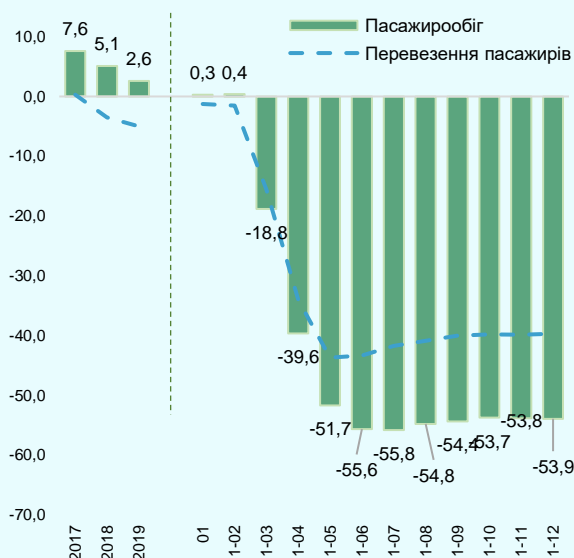
авіаційному – падіння пасажирообороту було найбільшим за історію спостережень і становило 64,4% (зростання на 16,8% у 2019р. (п/п)). Практично повна заборона діяльності у березні-квітні (окрім спецрейсів) в середині країни та закриття неба на більшості традиційних

Рис.6.1 Випуск ВЕД «Транспорт», зміна (п/п) до відповідного періоду попереднього року, %

Джерело. Розрахунки Мінекономіки на базі даних Держстату

Рис. 6.2 Пасажирообіг / перевезення пасажирів, зміна, кумулятивно, % до відповідного періоду попереднього року

Джерело. Держстат

Рис. 6.3 Внесок основних видів

напрямків нанесла галузі суттєвих збитків та змусила пристосовуватися до польотів по-новому (це і активізація чартерних та евакуаційних перельотів, і переоблаштування пасажирських суден на вантажні, і зміна карти польотів та коригування традиційних напрямів тощо);

залізничному – зменшення на 63,2% (скорочення на 0,9% у 2019р.) обумовлено як значним зниженням економічної активності в країні на тлі періодичних заборон пасажирських перевезень ((у березні-квітні 2020р.), карантинних обмежень по всій території країни протягом року та епідеміологічного зонування у серпні, так і дією проблем попередніх періодів (зокрема, критична застарілість пасажирських вагонів – 79% з яких перебуває у користуванні більше 28р. (дані за 2019р.); **автомобільному – зменшення на 43,9%** (скорочення на 2,0% у 2019р.) в умовах низької активності населення на тлі дії карантинних обмежень, дистанційного/надомного режиму роботи, навчання, надання переваги власному транспорту з метою мінімізації зараження (у 2020р. (р/р) ціни на палива та мастила зменшилися на 16% (скорочення на 4,5% у 2019р.)).

у вантажному транспорті:

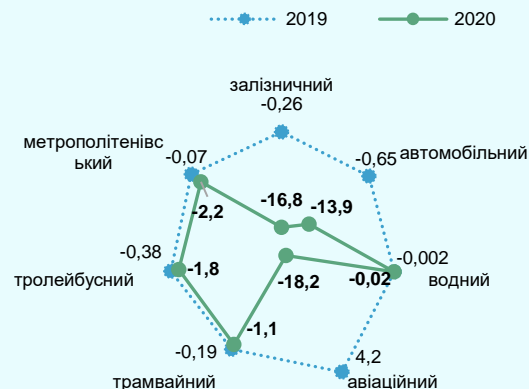
Показник	Річна зміна, %		Структура, %	
	2019	2020	2019	2020
Вантажообіг	2,1	-14,3	100	100
залізничний	-2,4	-3,4	53,6	60,5
автомобільний	14,9	-13,5	14,4	14,6
водний	0,7	-15,4	1,1	0,9
авіаційний	-13,0	5,2	0,09	0,11
трубопровідний	5,3	-33,7	30,8	23,9

трубопровідному – скорочення вантажообігу на 33,7% (зростання на 5,3% у 2019р. (п/п)), що в першу чергу, обумовлено дією нової Угоди про транзит природного газу між Україною та РФ, де обсяги транзиту блакитного палива є меншими порівняно з 2019р. Водночас підтримкою галузі виступав попит на транзит природного газу в країнах ЄС на тлі низької його вартості (за даними Світового Банку у 2020р. середня ціна на природний газ у країнах ЄС скоротилася на 32,5% (р/р)) та інтенсивного його закачування в кінці року на тлі зменшення рівня наповненості газових сховищ в умовах сезонного похолодання;

Довідково. Відповідно до даних системи AGSI+ Асоціації європейських операторів підземних газових сховищ (GSE) рівень наповнення ПГС країн ЄС-28 станом на 30.12.2020 становив 74,1% (88,3% станом на аналогічну дату 2019р.).

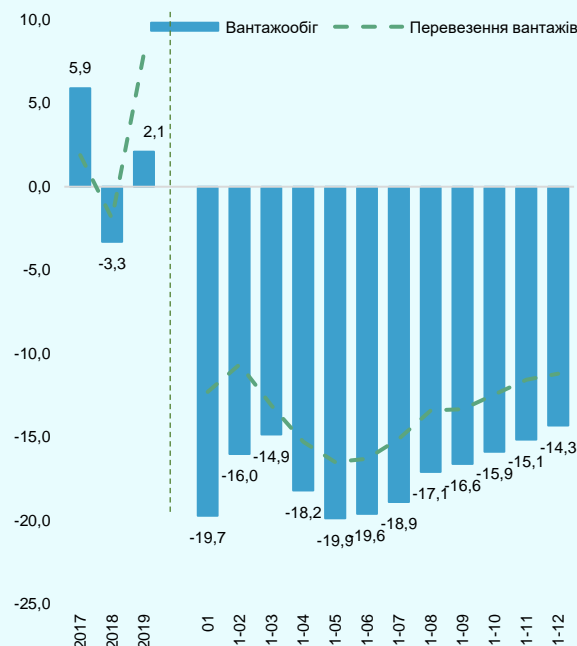
автомобільному - зменшення на 13,5% (зростання на 14,9% у 2019р. (п/п)) на тлі млявості ділової активності окремих підприємств реального сектору економіки (зокрема, виробників інвестиційних та споживчих товарів),

пасажирського транспорту у загальний обсяг пасажирообігу, відсоткових пунктів

Джерело. Розрахунки Мінекономіки на базі даних Держстату

Рис. 6.4 Вантажообіг/перевезення вантажів, зміна, кумулятивно, % до відповідного періоду попереднього року

Джерело. Держстат

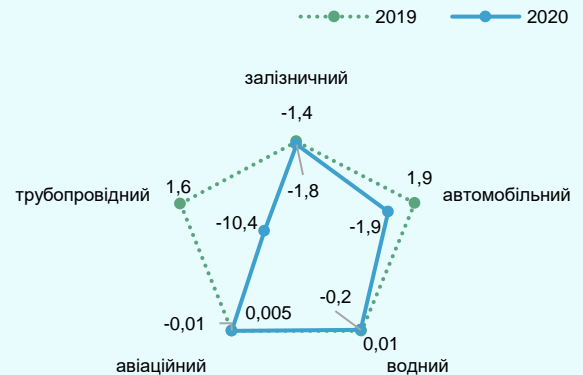
а також зменшення попиту з боку с/г виробників через отримання меншого за минулорічний врожай. Водночас підтримкою галузі виступав попит з боку будівельної галузі в умовах активного будівництва нових та покращення транспортно-експлуатаційного стану існуючих доріг в рамках виконання проекту «Велике будівництво»;

залізничному – зменшення на 3,4 (скорочення на 2,4% у 2019р. (п/п)) в умовах зниження попиту з боку основних користувачів на послуги галузі (промислового виробництва), сповільнення економічної активності в світі (основні країни торговельні партнери), а також значної застарілої рухомого складу (зокрема, 69,8% тепловозів та 70,2% вантажних вагонів у користуванні понад 26-40р. (дані за 2019р.)), який не в змозі у повному обсязі задовольняти сучасні потреби споживачів;

Довідково. За даними Держстату у 2020р. залізницею перевезено/відправлено традиційно основних ТОП 5 вантажів, які складають 85,5% усіх перевезених вантажів. Так, руда залізна і марганцева – 28,1% у загальному обсязі відправлених залізницею вантажів, інші вантажі – 16,6%, будівельні матеріали – 14,6%, зерно і продукти перемелу – 13,2% та кам'яне вугілля – 13% відповідно.

авіаційному – зростання на 5,2% (падіння на 13% у 2019р.) в умовах збільшення попиту на послуги української авіації в період пандемії з боку як вітчизняних замовників, так і іноземних держав для швидкої доставки критично необхідних медичних матеріалів та обладнання.

Рис. 6.5 Внесок основних видів вантажного транспорту у загальний обсяг вантажообігу, відсоткових пунктів

Джерело. Розрахунки Мінекономіки на базі даних Держстату

Політ в умовах COVID-19: виживання авіаційної галузі у 2020р. в умовах протидії пандемії та карантинних обмежень

Пандемія COVID-19 зачепила всі види транспорту, однак чи не найбільше проблем у 2020р. зазнали пасажирські авіап перевезення.

Довідково. За даними Міжнародної асоціації повітряного транспорту через пандемію COVID-19 світові авіакомпанії зазнали збитків майже на 120 млрд дол США. Найважчим рік видався і для українських авіакомпаній. МАУ довелося скоротити третину штату (900 осіб), зменшити на 85% рейсів, що за оцінками експертів завдало збитків у 60 млн дол США. (<https://bit.ly/3nPPzme>).

Так, протягом 2020р. вітчизняні авіакомпанії (як і міжнародні) пристосовувалися до роботи в умовах як жорстких глобальних обмежень, пов'язаних з протидією поширення пандемії, так і повної зупинки діяльності в окремі місяці (березень-квітень).

Вижити авіа-галузі в таких екстремальних та раніше невідомих умовах допомагав трафік вантажних перевезень та попит на них як з боку вітчизняних замовників (зокрема, бізнесу та держави на доставку медикаментів, захисних засобів та обладнання необхідного для забезпечення закладів охорони здоров'я першочерговими матеріалами), так і з боку закордонних (зокрема, активне використання українських вантажних літаків для доставки медичного обладнання та ін. засобів захисту до Данії, Польщі, Франції, Чехії, Словаччини, Румунії, які в рамках програми Strategic Airlift International Solution (SALIS) під егідою НАТО змогли скористатися такими послугами, (<https://bit.ly/3nW6vTi>). Активне перепрофілювання на вантажні перевезення (в деяких випадках навіть переоблаштування пасажирських суден для термінових вантажних перевезень) частково компенсувало втрати від

відсутності (мінімального трафіку) пасажирських перевезень.

Крім того, більшість вітчизняних авіа-перевізників здійснювали і чартерні та евакуаційні пасажирські перевезення та змінювали карти польотів (зокрема, наприкінці грудня, і щонайменше до весни, виконуватимуть рейси до гірськолижних курортів Туреччини та відкрили нові напрямки – Мальдіви, Шрі-Ланка і Домінікана). Однак, окремі українські авіаперевізники щоб пережити коронакризу вдавалися і до досить радикальних методів (зокрема, скорочення авіаційного парку (в цілях економії на обслуговуванні літаків, які простоюють); скорочення частини штату (в першу чергу бортпроводників та обслуги); пошук способів здешевлення зборів в аеропортах та інших витрат).

Довідково. За даними Мінінфраструктури протягом 2020р. у регіональних структурних підрозділах національного провайдера аеронавігаційного обслуговування – Укрерорух реалізовано заходи технічної модернізації інфраструктури аеронавігаційних систем відповідно до європейських стандартів, що сприяло міжнародному визнанню впливовими організаціями у сфері безпеки – Агентства Європейського Союзу з безпеки польотів (EASA) та Федеральної авіаційної адміністрації США (FAA) належного рівня безпеки польотів у повітряному просторі, за який відповідає Україна.

Очікування відновлення втрачених позицій.

Наразі більшість експертів схиляються до думки, що після такого нищівного удару авіаційна галузь не скоро оговтається. Так, Міжнародна асоціація повітряного транспорту (IATA) прогнозує, що лише у IV кв. 2021р. можливе відновлення прибутковості галузі: коли агресивне скорочення витрат в авіакомпаніях припиниться, країни почнуть активно відкривати кордони і потік пасажирів помітно зростатиме. <https://bit.ly/3bWeRZ7>

Натомість, Європейська організація з безпеки повітряної навігації опублікувала три прогнози відновлення авіаперевезень від наслідків пандемії коронавірусу в Європі.

Так, за оптимістичним прогнозом, трафік повинен відновитися до 2024 року (такий варіант можливий, якщо до літа 2021 року буде доступною вакцина проти коронавірусу); найімовірніший прогноз – трафік відновиться до 2026 року (якщо до літа 2022 року стане доступною вакцина проти коронавірусу) і найгірший прогноз – трафік відновиться не раніше 2029 року (він можливий, якщо вакцина буде неефективною). <https://bit.ly/3nUDpUB>

ДОДАТКИ

Показники розвитку окремих секторів економіки

Показники Період	2015	2016	2017	2018	2019	01.-20	01.-02.20	01.-03.20	01.-04.20	01.-05.20	01.-06.20	01.-07.20	01.-08.20	01.-09.20	01.-10.20	01.-11.20	2020
Промисловість	-12,3	4,0	1,1	3,0	-0,5	-5,1	-3,1	-5,1	-7,9	-8,7	-8,3	-7,7	-7,4	-7,0	-6,8	-6,2	-5,2
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	-10,2	1,1	-3,5	3,4	-1,6	-4,5	-4,3	-4,3	-6,0	-6,6	-6,3	-5,5	-4,8	-4,6	-4,4	-3,8	-3,1
Переробна промисловість	-13,1	5,6	5,2	2,9	0,9	-3,2	-1,4	-4,6	-8,7	-10,0	-9,6	-9,2	-9,0	-8,6	-8,3	-14,8	-13,8
В-во харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	-10,9	7,4	6,3	-1,3	3,3	2,9	4,5	2,4	0,2	-1,0	-0,7	0,1	0,1	-1,1	-1,8	-1,7	-2,0
Текстильне в-во, в-во одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	-3,5	7,9	9,7	-3,4	-7,5	3,9	1,2	-5,6	-13,6	-18,4	-16,9	-15,1	-14,0	-10,6	-9,8	-4,2	-2,4
Виготовлення виробів з деревини, в-во паперу та поліграфічна діяльність	-22,6	-1,3	8,8	2,2	-5,2	-2,3	17,6	-3,3	-8,3	-11,5	-11,3	-10,9	-10,0	-8,5	-7,5	-7,8	-6,9
В-во коксу та продуктів нафтоперероблення	-17,3	6,8	-6,6	6,8	3,1	3,8	3,1	0,9	0,4	0,2	1,3	-0,2	0,5	-0,5	-1,9	-2,2	-2,0
В-во хімічних речовин і хімічної продукції	-18,1	3,2	2,3	15,3	12,9	24,4	23,4	14,7	13,0	9,3	7,8	8,6	7,5	7,3	6,7	-9,0	-7,4
В-во основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	-8,1	10,4	3,6	-5,0	3,7	-14,7	-6,8	2,7	6,3	6,7	4,5	1,0	2,3	1,4	1,0	-6,8	-6,2
В-во гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	-5,0	11,1	5,3	0,8	6,7	-7,6	-4,5	-4,6	-12,3	-12,4	-10,4	-8,4	-7,1	-4,8	-4,0	-2,7	-2,2
Металургійне в-во, в-во готових металевих виробів, крім машин і устаткування	-16,6	5,0	-2,6	0,8	-1,4	-10,3	-7,3	-10,3	-15,4	-16,1	-14,2	-13,6	-13,2	-12,6	-11,7	4,8	4,7
Машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування	-14,8	1,8	11,7	12,4	-2,2	-10,5	-13,6	-14,5	-19,7	-20,2	-22,2	-22,1	-22,1	-20,6	-20,4	0,8	3,0
В-во меблів, ін продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	-17,0	6,2	11,9	10,4	3,0	0,2	-1,0	-7,6	-13,8	-18,1	-16,7	-15,9	-15,6	-15,9	-14,3	-12,8	-11,5
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	-13,0	3,1	-6,0	3,0	-4,4	-11,8	-7,1	-8,1	-8,0	-6,9	-6,5	-5,3	-5,3	-4,8	-4,5	-3,1	-1,3
Промисловість, у т. ч. за основними промисловими групами																	
Товари проміжного споживання	-11,7	4,4	-1,7	2,1	-0,9	-4,1	-1,2	-4,3	-9,1	-10,0	-8,9	-8,4	-7,8	-7,1	-6,5	-5,4	-4,1
Інвестиційні товари	-15,1	2,1	12,0	14,5	-1,0	-12,5	-15,1	-16,6	-21,1	-22,3	-24,4	-23,9	-24,2	-23,6	-23,2	-22,7	-21,6
Споживчі товари короткострокового використання	-11,0	7,8	7,1	-1,1	1,9	1,7	3,4	1,5	-0,8	-2,3	-2,0	-1,6	-1,5	-2,1	-2,5	-2,7	-2,2
Споживчі товари тривалого використання	-18,6	0,2	17,6	2,3	6,0	6,4	2,5	-6,4	-14,8	-18,5	-14,6	-12,8	-10,3	-8,2	-6,6	-4,2	-2,1
Енергія	-12,4	1,9	-3,9	3,2	-2,0	-8,3	-5,3	-6,1	-6,4	-6,3	-5,9	-5,0	-4,5	-4,1	-4,1	-3,5	-2,7
Індекс сільськогосподарської продукції	-4,8	6,3	-2,2	8,2	1,4	-0,7	0,1	-1,8	-1,4	-2,0	-18,7	-11,2	-9,8	-13,1	-14,2	-12,4	-11,5
рослинництво	-5,2	9,1	-2,9	10,2	1,8	-	-	-	-	-	-56,8	-15,7	-12,8	-16,1	-16,9	-14,8	-13,9
тваринництво	-3,6	-2,7	0,2	1,2	0,2	-0,7	0,1	-1,8	-1,4	-2,0	-2,2	-2,5	-2,2	-2,4	-2,7	-2,5	-2,6
Індекс будівельної продукції	-12,3	17,4	26,3	8,5	23,6	3,6	-0,6	-5,5	-8,7	-7,1	-5,5	-4,6	-2,8	0,2	1,9	2,8	4,0
житлові будівлі	-1,1	13,0	16,3	0,9	3,0	4,8	-0,2	-10,4	-15,7	-18,3	-19,3	-22,0	-20,7	-19,1	-18,7	-17,4	-18,5
нежитлові будівлі	-14,2	17,4	26,1	5,7	27,4	11,7	12,5	7,0	1,4	-0,2	-1,4	-1,2	-1,9	0,0	-0,6	-0,7	-2,7
інженерні споруди	-16,3	11,0	31,7	13,6	23,3	-2,1	-8,7	-10,3	-11,1	-5,8	-1,7	0,7	3,9	7,7	10,6	11,6	14,8
Оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	-13,1	4,6	3,9	4,6	3,1	2,7	2,5	1,5	-1,8	-1,1	-0,6	0,4	1,7	3,4	3,8	4,2	4,7
оптова торгівля	-12,2	4,7	2,8	3,6	-0,5	-2,0	-2,6	-2,8	-4,0	-2,8	-0,5	-1,3	-0,2	1,9	2,1	2,6	2,9
роздрібна торгівля	-19,8	4,3	6,5	6,2	10,3	12,1	13,5	10,6	3,2	3,1	3,0	4,2	6,0	6,7	7,6	7,8	8,4
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	-2,9	3,5	3,6	1,5	3,1	4,0	-3,8	-6,4	-10,6	-13,7	-15,1	-15,8	-15,6	-15,6	-15,4	-14,6	-14,2
вантажобіг	-5,8	2,6	5,9	-3,3	2,1	-20,7	-16,0	-14,9	-18,2	-19,9	-19,6	-18,9	-17,1	-16,6	-15,9	-15,1	-14,3
пасажиробіг	-8,8	5,3	7,6	5,1	3,3	0,6	0,1	-16,3	-39,6	-51,6	-55,9	-56,2	-54,7	-54,4	-53,7	-53,8	-53,9

Джерело. Держстат. Розрахунки Мінекономіки.